

Osemdeseti kongres zaključil zasedanje.

Načrt obvezne vojaške službe sprejet. Akcija o Mundt-Nixonovem načrtu odložena. Mili-jarde dolarjev za pomoč državam

WASHINGTON, D. C., 20. jun. — Osemdeseti kongres je zaključil svoje zasedanje danes zjutraj. Na svoji zadnji in viharni seji je sprejel načrt obvezne vojaške službe, odobril program cen poljedelskih pridelkov, sankcioniral potrošnjo \$6.030.710.228 za pomoč 21 tujim državam, odobril načrt, da Amerika sprejme 205.000 razseljencev iz Evrope v prihodnjih dveh letih in zvišal plače federalnim uslužbencem.

Nižja zbornica je zaključila zasedanje ob 5:55 zjutraj, senat pa ob 6:14. Kongresniki in senatorji so potem zapustili Washington. Republikanci so odšli v Philadelphia, kjer se bo danes pričela konvencija njihove stranke. Demokratska stranka bo imela konvencijo tudi v tem mestu 12. julija.

Predsednik Truman ima ustavno oblast do sklicanja izrednega zasedanja kongresa vsak čas. On je sklical izredno zasedanje v novembru lanskega leta.

Akcija o Mundt-Nixonovem protikomunističnem načrtu je bila odložena. Možnost je, da bo prišel na dnevni red, ako bo Truman sklical izredno zasedanje kongresa pred volitvami v novembru. Prav tako je bila odložena akcija o stanovanjskem programu in odpravi davka na oleomargarine.

Načrt obvezne vojaške službe določa registracijo vseh moških v starosti 18 do 25 let. Pričakuje se, da bo Truman podpisal načrt in da bodo moški pozvani v armado v 90 dneh, ko bo ustanovljena naborna mašinerija.

Washington, 19. jun. — Zadnji četrtek in petek se je z vso furijo nadaljevala kongresna borba o zakonskem osnutku za prisilno vojaščino. Po večdnevni viharinih debatah je nižja zbornica v petek končno odobrila osnutek z 283 proti 130 glasovom, toda v zelo spremenjeni obliki.

Na podlagi tega osnutka bi armada pričela z obveznimi nabori šele s pričetkom februarja prihodnje leto, toda le pod pogojem, ako bi predsednik Združenih držav tako odredil. Med tem časom bi pa armada morala voditi bolj energično in stvarno kampanjo za rekrutiranje prostovoljcev in znižati kvalifikacije od 80 na 70 pointov. Prej pa je nižja zbornica omejila obvezno vojaško službo na eno leto. Do 31. jan. 1949 pa bi bila izvedena registracija moških v starosti od 18 do 25 let.

To so bile glavne spremembe v predloženem osnutku, ki jih je sprejela nižja zbornica. Sicer so bile sprejete še nekatere druge modifikacije, ki pa niso bile bistvenega pomena.

Po sprejetju tega osnutka v nižji zbornici se je ponovno začela borba v senatu, kjer je senator Glen Taylor iz Idaha, podpredsedniški kandidat nove progresivne stranke, takoj stopil v akcijo in pričel s "filibustrom" ali obstrukcijo. Nevzdržno je govoril osem ur in pol, preko polnoči v soboto zjutraj, nakar je bil senator Langer iz North Dakote pripravljen, da zavzame njegovo mesto.

Senator Taylor je s svojo obstrukcijo hotel preprečiti imenovanje članov na konferenčni odsek, ki ima izravnavati razlike med osnutki obeh zbornic. Te razlike so bistvene, velike. Osnutek, ki ga je sprejel senat,

Neprilike parnika "Radnika" v New Yorku

Nahujskani pomolaski delavci mu napovedali bojkot

New York. — Jugoslovanski parnik "Radnik" je v tujakšnjem pristanišču naletel na velike neprilike. Skupina zastupljenih in nahujskanih pristaniških delavcev, članov unije ADF, je na parniku namreč naletela na Titovo in Stalinovo sliko, nakar se je uprla, nakladati parnik. Pustila ni tudi drugim delavcem, da bi ga naložili, radi česar bi bilo zadnji četrtek skoro prišlo do spopada, kar pa je preprečila policija.

Skupina 15 prominentnih Newyorčanov, med njimi deset protestantskih in židovskih duhovnikov, je apelirala na Josepha P. Ryana, predsednika mednarodne unije pristaniških delavcev ADF, naj vpliva na prizadete člane, da bodo naložili ali pustili naložiti na "Radnik" 600 ton sanitnega in zdravniškega materiala, ki je namenjen za Jugoslovanski rdeči križ "za pomoč lačnim in bolnim. Pokazati usmiljenje in dobro, je božja zapoved, ki ni podvržena ne narodnosti, ne veri, niti politiki," so rekli v svojem apelu.

Po omenjenem incidentu v četrtek so jugoslovanski mornarji sami naložili ladjo ob prepevanju. S to ladjo je odšlo v stari kraj iz New Yorka tudi več Slovencev, med njimi Ludvik Medveček in več drugih Clevelandčanov.

Cirkuška konvencija republikancev

Philadelphia, Pa. — Danes se je tukaj pričela 24. redna konvencija republikanske stranke z običajnimi govorancami reakcionarnih veljakov. Delegatje, ki so prišli iz vseh krajev dežele, bo navidezno izbrali kandidata za predsednika in podpredsednika Združenih držav. V resnici bo to delo izvršila skupina zakulisnih mašinskih politikašev, delegacija pa jim bo sledila in ploskala ter se zabavala, kakor na cirkusu. Glavni aspiranti za predsedniškega kandidata so Dewey, Taft, Stassen in Vandenberg, ki ga smatrajo za "črnega konja".

GRŠKI GERILCI KONTROLIRAJO VELIK DEL GRŠKEGA OZEMLJA

London. — (ALN) — "Začasna grška demokratska vlada Vi-fiadesa Markosa, voditelja grških gerilcev, kontrolira sedem desetih Grčije in je popolnoma prečiščena v zmago." To izjavo je podal agenturi Allied Labor News Evdov Joannides, grški poročevalec s Cipra, ko se je vrnil s potovanja po ozemlju, ki je pod kontroljo gerilcev. "Gerilci niso zasedli nobenega večjega mesta," je rekel Joannides, "kontrolirajo pa večino ozemlja. Vsa pogorja so v njihovih rokah, tako tudi mnogo planjajskih pokrajin. Njihovo življenje je trdo. Nekateri gerilci so v gorovju že osem let, odkar so se začeli boriti proti Nemcem.

"Transportacija je omejena na mule in večina vojaških operacij se izvrši poroč, da se izognejo zračnim napadom atenske vlade, ki jo zalaga z letali Amerika. Administracija grške vlade je demokratska in morala je izredno dobra. Vsi delajo, obdelujejo polja in se borijo."

Bojevniki generala Markosa, možje in žene, so oboroženi z britskimi in ameriškimi orožjem in oblečeni v njihove uniforme.

Domače vesti

Obisk

Chicago. — Glavni urad SN-PJ sta 17. junija obiskala znana Detroitčana Jože in Lia Menton, kakor tudi Frances Debelak, tajnica društva Badgers 584 iz Milwaukeeja, ter Ignatz in Agnes Tomsek iz Springfielda, Ill.

Is Clevelanda

Cleveland. — Fred Martin iz Euclida se nahaja v bolnišnici Glenville, kjer se je moral podvreči operaciji. Julija Struna iz Collinwooda pa se nahaja v Emergency Clinici. V Collinwoodu je po dolgi bolezni umrl Joseph Trebec, star 61 let, doma iz Ostrožnega Brda pri Košanah, v Ameriki 35 let, član Carniole Tent. Tukaj zapušta ženo, dva sinova, dve poročni hčeri, tri vnuke in brata Steva, v Pennsylvaniji pa brata Franka. — Umrl je John Znidarič, star 60 let, doma iz Lipsenja pri Grahovem, v Ameriki 40 let. Tukaj zapušta brata Antona. — Po dolgi bolezni je v bolnišnici umrla Stefanija Fatur, stara 60 let, doma iz Bača pri Št. Petru na Krasu. — V Collinwoodu je po dolgi bolezni umrla Mary Červan, rojena Dobnikar, stara 73 let, doma iz Račiča pri Stangi, v Ameriki 42 let. Tukaj zapušta moža Josepha, v starem kraju pa brata, dva polbrata in polsestro. — V bolnišnico Huron Road se je podala Pearl Mooney, hči Julije Strune iz Collinwooda, ki se je morala podvreči operaciji. — Poročili so se: Dorothy Ann Svigel in John T. Evans, Rose Marie Ujčič in Wm. E. Bals, Frank Trampuš in Marcella Hamilton.

Švedska odklonila protiruski pakt

Amerika in Anglija za vojaško zvezo

London. — Švedski uradni krogi so naznanili, da sta Anglija in Amerika predlagali švedski vladi, naj stori korake za sklenitev obrambnega pakta med skandinavskimi državami. Švedska se ne ogreva za tak pakt z Norveško in Dansko, ako bi bil povezan z bruseljskim paktom zapadnih sil, ki je naperjen proti Rusiji.

Švedska vlada je odgovorila Ameriki in Angliji, da bi obrambni pakt med skandinavskimi državami slabo vplival na njene odnose s Sovjetsko zvezo in ne bi garantiral vojaške pomoči. Švedska zavzema stališče, da je najbolje, če v sedanjem trenju mrzle vojne med vzhodom in zapadom ostane nevtralna.

Norveški in danski diplomatični krogi so mnenja, da v slučaju vojne ne bi skandinavske države mogle ohraniti nevtralnosti. Danska in Norveška sta že večkrat pokazali, da se bi radi pridružili zapadnim silam za sklenitev skupnega obrambnega pakta, ampak tega skoraj ne moreta storiti brez Švedske.

Angleški zunanji minister je obvestil švedskega poslanika Erika Oohemana v Londonu, da bi angleška vlada rada videla uresničenje obrambnega pakta med skandinavskimi državami v bližnji bodočnosti. Ta je dostavil, da bi ameriški diplomatje v Stockholmu in Washingtonu radi izvedeli, "kdo so njeni prijatelji".

Pritisk na skandinavske države, zlasti pa na Švedsko, iz Washingtona in Londona se je zadnje tedne dokaj povečal. London in Washington si na vse kriplje prizadevata, da pridobita švedsko vlado za sklenitev pakta, ki bi v resnici bil naperjen proti sovjetski Rusiji. Švedska ima dovolj vzrokov, da ohrani status nevtralnosti.

Voznina na poulični se zopet zvišala

Progresivna stranka se borila proti

Chicago. — Uprava čikaške poulične, nadulčne in podzemne železnice, ki so pred pol letom prile v občinske roke, je zopet zvišala voznino za dva centa. Pred par meseci jo je zvišala za cent, ob prevzemu teh železnic iz privatnih rok pa za cent. Železnice so bile več kot 20 let v bankrotu. Na poulični je zdaj voznina 13c, — za otroke šest centov — na nadulčni in podzemski pa 15c, kar je največja mestna voznina v deželi.

Uprava občinskih železnic pravi, da je bila prisiljena na to zvišanje, ker je zadnje dni zvišala plašče delavcem za 11c na uro in podražil se je tudi material. Poleg tega bodo delavci dobili nadaljna dva centa povišaka meseca avgusta. Uprava je tudi kupila 1.700 novih busov in tramvajskih vozov.

Proti temu zvišanju se je borila nova progresivna stranka, ki je argumentirala, da to zvišanje ni potrebno. Navedla je številke lastnih ekspertov, to je glavnega inženirja železniške uprave in neke inženirske tvrdke, ki so najeli direktorji. V obeh poročilih je rečeno, da bo uprava lahko zmagovala svoje obveznosti z deset in dvajset-centno voznino in bo delala še nekoliko preostanka. Njen drugi argument je bil, ako bi radi tega zvišanja mezd nastal kak deficit, tedaj je nekaj narobe z upravo pooblaščenih železnic. Narobe je predvsem to, ker je občina plačala previsoko ceno za zastareli in bankrotirani transportni sistem, ki stvarno ni bil vreden niti polovične cene. Zdaj pa mora uprava — odnosno Čikažani — plačevati visoke obresti na to napihnjeno vrednost.

Levičarji v Burmi proti kapitalizmu

Now Delhi, Indija. — Poročila iz Burme pravijo, da si močne levičarske sile prizadevajo, da pritegnejo Burmo v tesno sodelovanje s Sovjetsko Rusijo in ustvarijo burmsko državo po marksistični ideologiji. Premier Thakin Nu, ki bo 20. julija re-signiral, je izjavil, da se bi morale vse burmske grupe združiti pod eno zastavo na podlagi marksističnih smernic. Dalje je rekel, da se mora kapitalizem umakniti novemu sistemu ljudske demokracije, da Burma ne bo več trpela dominacije tujih kapitalistov na svojih tleh ter da se bo sprostila ekonomsko in politično.

KUPI AMERIŠKIH ŽIVIL TROHNIJO V NATR PANIH GRŠKIH SKLADIŠČIH

Atene, Grčija. — Grško ljudstvo, ki je zadnja leta bilo odvisno od ameriških živil, se je poslednje čase vrnilo k svoji priljubljeni hrani in odklanja ameriška konzervirana živila. Pomankanje domačih živil ni več akutno.

Posledica tega je, da imajo ameriške in britske oblasti na kup živil, ki jih je dostavila UNRRA in poznejša pomožna akcija. Vsa ta živila se ne morejo prodajati na prostem trgu. Nekateri količine teh živil ležijo v skladiščih že dve leti in ameriške oblasti ne vedo kaj bi storile.

Konzervirana slanina (špeh) stane samo 65c funt, dočim stane v Ameriki od 70 do 75c funt. Konzervirani sparglji, kokoši, zelenjava, maslo, sir, marmelada in mesni izdelki so tudi sorazmerno cenejši.

Večina grškega ljudstva ni nikdar marala za ameriška živila. Ko jim je grozilo stradanje in glad, so Grki kajpak segli po teh živilih, ampak sedaj ameriška konzervirana živila docela odklanjajo.

Unrina živila niso bila nikdar priljubljena na Grškem. Ljud-

Reakcija v Kanadi se trese pred delavsko stranko

Socialisti so zmagali pri treh nadomestnih volitvah, v Ontariu pa izvolili 22 poslancev

Toronto, Kanada. — Voditelji in pristaši obeh kanadskih kapitalističnih strank, liberalne in "progresivne konservativne", so zelo prepadeni, ker je kanadska socialistična stranka Co-operative Commonwealth Federation (CCF) pri zadnjih volitvah zelo napredovala in se v provinci Ontario povzpela na drugo mesto.

Pri zadnjih provinčnih volitvah je izvolila 22 poslancev, 14 več kakor jih je imela v zadnji provinčni zbornici. V Torontu, glavnem mestu province, ki je znano kot "torijsko gnezdo", so socialisti dobili 11 izmed 17 poslanskih sedežev, komunisti pa dva. Toronto je bil tradicionalno v rokah konservativne stranke.

Socialisti so izvojevali tudi veliko zmago pri treh nadomestnih volitvah za zvezni parlament. V Britski Kolumbiji na zapadu je zmagal njih kandidat kljub temu, da sta se proti socialistom združili obe kapitalistični stranki in postavili skupnega kandidata. Socialisti so zmagali pri nadomestnih volitvah tudi v dveh poslanskih distriktih v Ontariu, ki je najbolj obljubena in najbogatejša kanadska provinca. Stranka CCF bo zdaj imela v zveznem parlamentu 32 poslancev.

Do te delavske zmage je prišlo v precejšnji meri radi tega, ker se pri teh volitvah niso cepili delavski glasovi. Komunisti, ki so pred par leti spreminili ime v delavsko progresivno stranko, razen v dveh torontskih distriktih niso postavili svojih kandidatov, marveč so podpirali kandidata CCF. To so storili kljub temu, da socialisti niso iskali njih podpore, marveč jo odklanjali. Med socialisti in komunisti tudi v Kanadi namreč ni politične.

Vse to vpliva na razvoj in naraščanje stranke CCF tudi v drugih provinciah. Po zadnjih volitvah v Ontariu, kjer je bil poražen celo premier (governor) Drew v svojem okrožju, konservativni in reakcionarni krogi zdaj odprto govorijo, da je treba spojiti obe stari stranki in pri volitvah nastopiti z enotno fronto proti stranki CCF. Razcep-ljivost starih strank lahko privede do socialistične zmage v Kanadi. V Britski Kolumbiji je do te spojitve faktično prišlo že pred par leti, v Saskatchewanu pa konservativcem in liberalcem sploh drugega ne preostaja. V Ontariu je vladajoča konservativna stranka sicer še na konju, kajti bo v zbornici še vedno imela večino — 53 izmed 90 poslancev. Pri zadnjih volitvah je izgubila 13 mandatov, liberalci pa so pridobili enega in izvolili 12 poslancev.

Konservativci se tolažijo s tem, da je ta podvig socialistov le začasen: ko bo konec velike draginje, da bodo zopet padli socialistični in delavski glasovi. Vendar pa je med njimi bojazn, da se bo pri prihodnjih parlamentarnih volitvah, ki se bodo vršile prihodnje leto, stranka CCF povzpela na drugo mesto, kar pomeni, da bo prej ali slej dobila večino v parlamentu.

Na frontah v Palestini je "use mirno"

Cairo, Egipt. — Tukajšnji viri poročajo, da je "use mirno" na palestinskih bojnih frontah. Prvič po šestih mesecih je "zavladal mir" v razburkani Palestini. Vojno premirje, ki je stopilo v veljavo zadnji teden, upošteva arabske in židovske vojaške oblasti, le manjše obmejne praske se še dogajajo. Premirje bo trajalo štiri tedne in v tem času bodo Združeni narodi skušali doseči sporazum med novo izraelsko državo in arabskimi državami. Pereče vprašanje je nastalo glede nasilnega židovskega prebivalstva v Jeruzalemu, ki je pod arabsko vojaško komando. V Jeruzalemu je okrog 90.000 Židov.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Nerocnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inosejstvo \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago), and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopis dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopis literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poltino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Kam Amerika?—II

V včeršnjem članku smo se dotaknili velikanske koncentracije ameriškega kapitala v gigantnih korporacijah, nad katerimi gospodari mala skupina mogotnih in silno bogatih bankirjev in industrijalcev. Ta koncentracija kapitala se je pričela po civilni vojni in proti koncu zadnjega stoletja toliko alarmirala ameriško ljudstvo, da je bil kongres prisiljen storiti nekaj "proti trustom". In sprejel je tako zvano antitrustno postavbo, ki naj bi napravila "konec trustom". Zgodilo se pa ni nič takega. Kljub temu, da justični department s to postavbo že pol stoletja "davi" truste, katero delo je poverjeno posebnemu oddelku, so danes ameriški trusti stokrat, sploh tisočkrat bolj močni in silnejši nego so bili ob sprejetju tega zakona.

Ta zakon v resnici nima nič več efekta na zaviranje trustov ali koncentracijo kapitala kakor muha, ki se vsede na slona. Ta velikan muhe niti ne občuti. Prav tako je tudi z antitrustnim zakonom. Na tekoči listi justičnega departmenta je čez 1.100 korporacij, proti katerim so naperjene tožbe radi kršenja tega zakona; ampak te tožbe nobenemu kapitalistu ne kratijo spanca. Za svojo obrambo tožene korporacije sicer zapravijo težke milijone dolarjev, toda to je tudi vse; njih monopolistični razvoj pa gre nemoteno naprej. Pogosto se dogodi, da ena sama korporacija v eni sami tožbi zapravi več denarja kakor pa znaša celoletni proračun justičnega departmenta za vse svoje aktivnosti. Ako se dogodi, da je tožena korporacija spoznana za krivo kršenja antitrustne postavbe, je kaznovana le nekaj tisočakov globe; do danes ni noben trustar presedel niti ene ure ječe radi kršitve tega zakona.

S tem v zvezi naj omenimo, da je med največjimi kotelji trustov ali monopolov zvezni patentni zakon, ki je stoprocentno v prilog velekapitalu. Tudi na polju iznajdb je Amerika doživela pravečo revolucijo. Bili so časi, ko so bili izumi in iznajdbe delo posameznikov. Tem velikim ali manjšim genijem so pripadale tudi patentne pravice. Danes pa so vse važnejše iznajdbe delo najetih ljudi — inženirjev in kemikov in fizikov in zdravnikov, etc. etc., ki delajo v laboratorijih mogotnih korporacij. Vsi izumi teh strokovnjakov, med katerimi so nekateri sijajno plačani, drugi pa beraško po vrednosti svojega dela, so last poedinih korporacij. Marsikak monopol, ako ne vsi, je bil že zgrajen na patentni pravici.

Ako pa se zgodi, da kak posameznik iznajde kak važen izum, se navadno znajde pred alternativno, da mora svoj patent prodati kakšni velekorporaciji za ponudeno mu vsoto, ali pa mu bo ostal v miznici ali varnostni shrambi, kjer ga bo lahko ogledoval do svoje smrti ali dokler ne poteče patentna doba. Stevilni so tudi primeri, ko so bile dalekosežne in revolucionarne iznajdbe — lahko drago plačani patenti — položene na polico in pozabljene. Naj omenimo samo par primerov.

O tako zvani "večni" užigalici ni na trgu na primer nobenega sluha, ne v Ameriki niti v kateri koli drugi deželi. In vendar je bila iznajdena taka užigalica, ki bi izpodrinila tisoč žveplen ali še več. Patent je kupil užigalčni trust in ga pokopal. Slično se je pred par leti zgodilo tudi z nilonskimi nogavicami, ki so bile trpežne za duce parov navadnih nilonskih ali svilenih nogavic. Zkratko dobo so se pojavile na trgu in potem čez noč izginile. Danes teh nogavic ne izdeluje nobeno podjetje, ker bi "ubile" nogavičarsko industrijo.

Takih primerov je na stotine, med njimi tudi nov, cenejši proces za izdelovanje jekla, ki bi popolnoma zrevolucioniral jeklarško industrijo. Patent je kupil jeklarski trust in ga pokopal, ker bi bajne uničil "vse investicije".

V kongresu je bilo storjenih že več poskusov za sprejetje novega patentnega zakona, in sicer takega, ki bi onemogočil monopoliziranje patentov, toda vsi ti poskusi so se izjalovili. Tudi pokojni Roosevelt se takega zakona ni upal forsirati skozi kongres v letih, ko je bil na višku svoje moči. Novemu zakonu je bil naklonjen, toda ni maral dregniti v največje sršenovo gnezdo in dati zaslonbo skupini senatorjev in poslancev, ki so delovali za sprejetje nove patentne postavbe.

Z drugo besedo: na eni strani je naloga vlade, da "razbija" truste s fičfajskim antitrustnim zakonom, na drugi jih pa sama kot s patentnim in drugimi zakoni; prav tako s svojo zunanjo politiko. Pri koncentraciji kapitala in ustvarjanju trustov tudi zunanja politika igra vlogo. In sicer ni ta politika še nikdar igrala važnejše vloge ko danes. Največji koristniki te politike so petrolejski interesi, ki so koncentrirani v štirih ali petih medsebojno povezanih trustih. Toda tudi druge industrijske in finančne kombinacije velekapitala nič ne zaostajajo.

Ze pred vojno so bili razni ameriški trusti, industrijski in finančni, tesno povezani z nemškimi karteli. DuPontovi interesi so na primer imeli kartelske pogodbe z nemškimi kemičnim trustom G. I. Farbenindustrie. Po tajnih dogovorih so si nemški in ameriški velekapitalisti razdelili svetovni trg in skrbeli, da se želi čim večje profite. Ena teh pogodb je na primer zabranjevala DuPontovi kemični družbi izdelovanje umetnega kavčuka na podlagi svojih lastnih patentov, katere je odstopila nacijskemu kemičnemu trustu. Po Pearl Harborju se je Amerika vsled tega znašla v velikih škripih, ker je bila odrezana od surovega kavčuka, na drugi strani pa nacijska Nemčija že imela razvito industrijo umetnega kavčuka z ameriško pomočjo. Med vojno je bila razkrita še cela vrsta podobnih primerov.

Zdaj pa gre vsa vladna politika za tem, da Wall Street dobi popolno kontrolo tudi nad vsi nemško industrijo izven sovjetske cone. To se bo v pretežni meri tudi zgodilo, ker za tem stremi i Marshallov načrt. Na podlagi raznih poročil je razvidno, da gre ta proces absorbiranja nemške industrije po Wall Streetu naprej ne vsej črti. Na eni strani prehaja a kontrola direktno v ameriške roke s prekupom podjetij, na drugi strani pa s spajanjem nem-

Modrovanje stolov o narodnem obstoju

III.

Cleveland, O. — Deveti stol: "Odkritosrčno vam povem, da se z govornikom pred menoj prav nič ne strinjam, obenem pa vas prosim, da mi dovolite, da povem nekoliko iz svojega življenja, ker čutim, da je pravilno in do gotove mere podučljivo.

Bil sem skrit v zemlji in nisem ničesar čutil in videl. Ne vem, če sem bil mrtev ali samo spal globoko spanje. Naj bo tako ali tako, s tem se ne bom ukvarjal, ampak to prepuščam tajnosti narave. Vem le-to, da sem nekoč začutil neko silo, ki me je silila k življenju. Začel sem počasi siliti skozi zemljo navzgor, ne da bi se zavedal, kaj počnem. Nekega lepega dne pa sem se preril do vrha zemlje in zagledal beli dan. Kako zelo mi je to ugažalo, ne morem razložiti. Sonce je lepo grelo, trava zelenela in rožice cvetele. Hvaležen sem bil tisti sili, ki me je izvabila na ta božji svet, da sem lahko gledal in užival vso to krasoto. Rastel sem više in više in se mi je tako mudilo, da sem hitro pričel preraščati nekatere manjše rastline, tako da so okoli stoječi začeli spraševati, kdo je ta novdošlec in kam se mu tako mudi.

Toča

Nekega dne pa je pričelo nebo temneti, nato pa so se vsule iz oblakov bele, ledene kroglice, pozneje sem zvedel, da jim rečejo toča, in so me začele tako obdelovati in klestiti, da mi je sapo zapiralo in so me skoraj zbile nazaj v zemljo. Ves obkolčen in skoraj mrtev sem si zaželel tja, od koder sem prišel. Imel sem občutek, da me je tista sila izvabila iz zemlje samo zato, da me je osleparila. Po nekaj dneh pa sem zopet pričel siliti navzgor ter se krepil in rastel. Bil sem vesel življenja in vsega okrog sebe.

Konj in muha

Nekega dne pa pride konj in se ustavi ravno nad menoj. Stal je mirno, toda pribenčala je vražja muha in ga pičila. Tedaj je konj udaril z nogo, da odžene muho, a udarec je padel po meni in me skoraj prekal na dvoje. Ne morem z besedami povedati, kako me je bolelo. Najraje bi umrl, a nisem mogel ne umreti in ne živeti, ampak sem visel med življenjem in smrtjo. Zopet sem se kesal, zakaj sem prišel pogledat ta beli svet, ki ima toliko trpljenja v sebi. Malo po malem pa so pričele bolečine poglajati in zopet me je nekaj sililo k življenju in rasti. Vnovič sem prisklunkil tisti sili življenja in ne oni malodušja, ko pa sem ozdravel, sem začel poganjati mladike, toda doletela me je zopet smola in zagrenila življenje.

Suša

Nekega poletja je sonce vedno bolj pripekalo in začela se je velika suša. Od začetka se je dalo še prestajati, toda bilo je z vsakim dnem huje. Dežja ni bilo od nikjer, da bi mi pogasil žgočo žejo, ki me je pahnila iz ene omedlevice v drugo, tako da so začeli listki rumeneti in odpadati. Gledal sem smrti v obraz. Že sem sklenil svoje življenje in rekel: "Zbogom goljufivi svet, ki si ves z grenkim polinom odet!"

Končno pa je le pričelo deževati in rastline okrog mene so pričele zeleneti in se krepiti. V meni sta se pričeli zopet boriti dve sili: prva je šepetala, naj pustim vse v miru in naj se nikar ne mučim, saj ni vredno živeti, druga pa je govorila, naj se ne bojim življenja in ne trpljenja, ker bo prišel čas, ko bom zadovoljen, da sem živel in trpel. Zopet sem stopil na stran sile življenja in začel pot navzgor. Začel sem se tako hitro krepiti

škega in ameriškega velekapitala. Zato je bila že pred meseci — kmalu po novem letu, ko je bil v delu Marshallov načrt — ustavljena v angloameriški coni tudi vsa tako zvana dekartelizacija ali "razbijanje" nemških trustov, vodilni nacijski industrijski magnati in politiki pa bili sprejeti kot partnerji wallstreetarjev.

(Pride še.)

Glasovi iz naših naselbin

S severne četrti Chicaga

Chicago, Ill. — V našem mestu vetrov smo končno dočakali tople vreme. Spomladi pa se še posebno vesele otroci, ki kot ptički žvirgole po ulicah tja do vedra.

Z dežem pa gre bolj počasi, zlasti klobučarska obrt je v tem času v zastoju. Sedaj se je pričela tudi doba piknikov in izletov. Vse bo tako hitro minilo, da še predno se bomo zavedali, bodo tu že jesenske volitve. Do sti je še takih ljudi, ki ti odgovorijo, da jih volitve nič ne brigejo, ko jih opomniš nanje. Ako se ljudje ne bodo vzbudili ob pravem času, ne bomo v Ameriki uživali ljube svobode.

Čas je že, da se delavstvo organizira v svoji stranki, da vzajemno podpira novo stranko z Wallaceom na čelu ter tako odpravi protidelavske zakone kot je Taft-Hartleyjev, kateri tira delavstvo v obup.

Danes hočejo z navijanjem cen delavca oplajkati za zadnji cent, medtem pa dobičkarji sede na milijonih kot koklja na jajcih.

V Adamičevi reviji T & T sem čitala, da je v deželi veliko zanimanja za kandidate nove stranke, ljudske stranke!

Sedaj pa nekaj besed o klubu Bledu. Mislim, da ni nič pre zgodaj, da naznamim v javnosti veseličo kluba Bleda, ki se bo vršila 8. januarja 1949 v Švicarski dvorani, 635 W. Webster st. O veselici bomo poročali več pozneje.

Naj še omenim, da je Bled daroval \$10 za gimnazijo v Ložu pri Starem trgu, nekaj pa smo nabrale med članicami na seji. Denar je bil poslan mr. Krapencu.

Na zadnji seji je bilo sklenjeno, da opustimo dve seji, to je 1. juliju in septembru. Vse članice pa ste vabljeni, da se udeležite seje, ki se bo vršila prvi torek v avgustu. Pomnite, da je klub vaš zadeva in vam v korist v primeru boleznii ali nesreče. Agitirajte tudi med mladino za nove članice in jim povejte, da za 25c na mesec klub plača pet tednov po \$5 bolniške podpore, kar je veliko za tako majhen ašesment.

Ob zaključku teh vrstic pa želim vsem čitateljem Prosvete po vsej Ameriki vesele počitnice in mnogo lepih, sončnih dni!

Mary Arnez.

Poročilo zastopnika

Herminie, Pa. — To je moj prvi dopis o potovanju po okrevanju od operacije. Naj omenim, da radi zakasnitev sem precej pozabil, zato bom opisal le važne in žalostne stvari.

Veliko mojih prijateljev in znancev se je preselilo tja, od koder ni več povratka. V Blau-chu pri Russelltonu je umrl moj stari prijatelj Rome, ki je bil na stanovanju in hrani pri dvojici Vehar. V Russelltonu pa je premenil Zvajerjev Jože, ki je bil sosed Joška Ovna. Oba sta podlegla vsled raka. Jože je silno trpel zadnje tri mesece pred smrtjo in zdravnik ga je držal pri življenju z zdravili in injekcijami. Pokojnik je imel raka v požiralniku. Na hrani je bil pri mrs. Matko. V bolnišnico ga niso mogli spraviti; zelo je bilo težko za domače ob taki boleznii.

V Harwicku pa je umrla rojakinja Nose. Ta družina je svoj čas živila v Herminieju št. 2. Še vedno je bolan br. Prašnikar, ki ima paralizirano desno roko. Tudi on je "old-timer" in dober družbenik. Vsi mu želimo, da čimprej okrevi!

V Cheswicku, Veroni, Osk-montu ni posebnih novic. Obiskal sem v bolnišnici v Pitts-burghu Franka Aubelna iz Moon Runa. Prav tisti dan je bil operiran in je bil zelo slab. Tudi niemu želim skorajšnjega okrevanja. Po poklicu je klepar in popravlja strehe in centralne peči. V bolnišnici St. Francis je unavritelj Slovenskega doma v Libraryju. Ob času, ko sem bil tam, je bil tako resno bolan, da niso dovolili obiske. Ker že o-

menjam Library, naj tudi poročam, da bo tamkajšnje kegljišče kmalu izgotovljeno. Otvoritev bo 4. julija. Mislim, da bo kegljišče stalo okrog 60.000 dolarjev. Treba bo precej kegljati, da se bo izplačevala ta velika investicija. Rojaki, od blizu in daleč, priskočite na pomoč naprednim Librarčanom!

V Canonsburgu je resno bolna mrs. Zele. Rad bi jo obiskal, pa nisem ušegnil, ker sem moral iti na zdravniški pregled. Povedali so mi, da se mi zdravje dobro vrača in mi ni treba iti nazaj za tri mesece. Prenočil sem v E. Canonsburgu pri La-jevcu. Imel sem priliko razgovarjati se s hčerko, ki je bolničarka. Povedala mi je, da je bila njena sestra bolničarka na neki ameriški ladji, na katero je vrgel japonski letalec bombo. Ubijih je bilo 62 ameriških mornarjev in zdravnikov. Ta je tedaj prav operiral dva ranjenca, ko je bil ubit na mestu, dočim sta ranjenca ostala živa. Japonskega pilota pa je pretrgalo na dvoje, en del telesa je padel v vodo, drugi pa na krov. To naj bo v svarilo naši mladini, ki se navdušuje za tretjo vojno. Že mnogi so se izrazili pred menoj, da je treba takoj udariti, predno postane sovražnik premočan. Torej iz njih govori jezik zoltega časopisja. Z Wallaceom pa se norčujejo, češ da je komunist in da nima prilike do izvolitve. Neki bivši pomorščak pa mi je dejal, da je prisegel Stricu Samu, kar pomeni, da mora braniti, kar imamo, namreč kapitalistični sistem. Seveda sem ga koregiral.

V West Newtonu smo izgubili kar pet članov in članic, vključno Dragaja (?), ki je bil star naseljenec. Smrt je kosila tudi v drugih naselbinah, a je bilo že poročano. Anton Pregrad iz Herminieja št. 2 je umrl, ko sem bil jaz v bolnišnici. O njegovih smrti mi je sporočil prijatelj Sabec iz Banninga, ko me je spotoma obiskal.

Na poti proti Clevelandu sem se ustavil tudi v New Castleu, Sharonu, Bessemerju, Youngstownu in v Salemu. V New Castleu sta Tone in Tončka Skufca darovala vsak po \$2 za tretjo stranko. Tončka pa se je zaeno naročila na Adamičev T & T ter ponovila Proletarca.

Ob tej priliki apeliram na vse, ki še niso naročeni na Adamičev revijo T & T, da to storite, kajti v njej najdete marsikaj, ki ni priobčeno v nobenem drugem časopisu.

O zborovanju SANSa, katerega sem se udeležil kot član širšega odbora, v Clevelandu, ne bom poročal, ker so to stožili že drugi. Naj le omenim, da nisem bil do konca na nedeljski priredbi, kajti naš pisatelj Adamič me je povabil, ako se hočem z njim peljati v Penno. Z avtomobilom je vozil v Greensburg, torej blizu mojega doma. Z veseljem sem sprejel njegovo ponudbo, kajti že dolgo časa sem si želel, da bi imel priliko pogovoriti se z njim o raznih zadevah. Ta prilika se mi je končno ponudila. Veliko sva se razgovarjala, pa še nisva prišla do konca.

Žal mi je, da se nisem mogel udeležiti poslovnega večera, ki so ga clevelandski društveni prireditelji v počast in priznanje Ludviku Medvešku pred odhodom v staro domovino. Vendar pa sva se pozdravila in poslo-vila, kot se spodobi. On je bil res energičen mož. To sem imel priliko videti, ko sva bila skupaj v odboru za pravila na minnesotski konvenciji SNPJ. Ni dvoma, v Clevelandu ga bodo počešali, toda kaj hočemo, človek mora iti do poti, kot ga kličejo dolžnosti. Sicer pa potrebujejo tudi v Jugoslaviji sposobnih ljudi. (Konec jutri).

Anton Zornik.

Prispevajte v obrambni sklad!

Vsi darovi za obrambo Enakopravnosti, Prosveto in Proletarca naj se pošiljajo na naslov: John Pollock, 24465 Lakeland Blvd., Euclid 23, Ohio. Br. Pollock je blagajnik obrambnega sklada.

TRUBAR IN TRUBARJEVE SLAVNOSTI

(Nadaljevanje)

Kakšna je bila kulturna višina katolicizma pred reformacijo in po njej, o tem piše Trubar leta 1562 v predgovoru k svoji slovenskemu prevodu novega testamenta:

"Slovensko ljudstvo je dobro, pošteno, zvesto, odkritosrečno, gostoljubno in blago... ampak vse prehuje in preveč praznovorno, kajti to dobrostorno ljudstvo stavi vse na Boga, na Devico Marijo in svetnike. Le mnogo maš bi poslušalo in ustanavljalo, za procesijami in k darovanjem hodilo, roženkrance molilo, sveče prižigalo. Vse bi spravilo s križevim potom, z blagoslovljeno vodo, s soljo, s palmovo mladiko, s kajenjem in škropljenjem, z dolgim romanjem in zidanjem cerkva. Na ta način bi rado odvrnilo vse nečede in kazni božje, različne bolezni, dražnje, vojso in hudo uro. Na tak način bi nadalje še izganjali hudiča iz obilakov, preganjali ga s polja, iz hleva, od hiše in postelje; zadobilo bi s tem dobro letino, veselja, vina, živine, mir pred Turkom in dolgo življenje. Celo še mrtvim iz vic proti nebesom pomagalo in večno zveličanje zadobilo. In če je morda kdo iz hiše bolan, objubil bi bolnik ali pa oče ali mati, ali kdo drugi namesto bolnika, da bo devici Mariji, ali kakšnemu drugemu svetniku, v tej ali oni cerkvi doprinesel velik dar, tako na primer kravo, vola, tele, ovce, nekaj funtov voska ali pa vrednost v gotovem denarju ali pa tudi bolnikovo najlepše obleko, ali pa navsezadnje dolgo romanje. Zavoljo tega romajo prav velikokrat v Rim, v Lurd, v Šentvoblenku, na Bavarsko in vsaki 7 let kar v Cahe na Nemškem.

Poleg svojih farnih cerkva so zidali in še zidajo po vseh selih, po hribih in dolinah, po gozdih in lazih velike cerkve. Včasih kar po dve skupaj, tako da je v mnogih farah po štiri in dvajset in več cerkva in kapelice. Pa zidajo še zmerom dan za dnem.

In to babjevsko nepotrebnost zidanje uganjajo le na povelje in ukaz lahkomisljenih, norih in brezčasnih ljudi, ki pravijo in lažejo, da se jim je v sanjah prikazala Devica Marija ali pa kak drug svetnik ali svetnica. Nekateri se vržejo na tla ob belem dnevu pred ljudmi, kakor da bi bili božjastni; in po dolgem brancanju in pretvarjanju začno kvastiti, da jih je zagnala na tla Devica Marija ali katera druga svetnica; da je z njimi govorila ter jim zapovedala, da naj na tem ali onem hribu, v tej ali oni dolini ali v gozdu postavijo cerkev, da naj romajo tja s križi in banderi molit in darovat in mašo poslušat. In če bi tega ne storili, da bo Marija ali tista svetnica, ki se je prikazala, vse žito na polju in vipo v vinogradu s točo pobila, ter da bo poslala tako strahovito kugo nad ljudi in živino, da bo komaj trdijina pri življenju ostala."

Trubar piše dalje: "Lansko poletje (leta 1564) se je prikazala v Gornjem gradu na južnem Štajerskem, štiri milje od Ljubljane, neka mlada nečistnica. Ta ima roke na hrbtu sklenjene, po beša glavo in obraz ter vsakega v vsem pripoveduje, da Devica Marija ne mara več stanovati in selkati na Gori pri Gorici in Solkanu (katero cerkev so šele pred dvajsetimi leti začeli zidati na ukaz neke coprnice, ki je menda že kot devica troje otrok zanečala) in zato da ne mara, ker pograbijo farji najlepše plašče, obleke in najlepše pajčolane, darovane Devici Mariji, ter jih dajo potem svojim kuharicam. Nadalje, da požgo darovani vosek in darovane sveče pri kvartanju, popivanju, preklinjanju in psovanju; ti pijanci da pokradejo tudi denar Marijin ter ga zapravijo brez potrebe. Zato hoče imeti drugo cerkev, namreč pri Gornjem gradu.

Na tako njeno besedovanje in pa ker so ljudje na kraju, ki ga je pokazala, videli ponoči veliko število svetlih luči (... ki jih je bila sama nastavila in prižgala), so ti nalagani in nespametni kmetje na tistem griču postavili leseno kapelo ter poklicali črede farjev, da so tam na oltarnem kamnu mašo brali.

Farji so radi tja prišli ter se ukvarjali o tej novi cerkvi, zakaj taka nova božja pota nesejo...

so mu naravnost ovire delali. Tako n. pr. ljubljanski protestant Klombner, ki ga je naravnost obrekoval in črnil pri baronu Ungnadu, zaščitniku in podporniku slovenske knjige. Trubar je pisal nekoč svojemu hrvatskemu sodelavcu Štefanu Konzulu, da ne hrvatske, ne cirilske, ne slovenske knjige ne gredo, kakor bi bilo treba, ter da bodo iz njih škernice delali in ribe vanje zavijali. To se je pozneje seveda spremenilo in knjige so se čudovito hitro razširile po vsem Slovenskem.

Protireformatorji s škofom Hrenom na čelu so rabili dolgo časa in obilo truda, da so do korenine uničili delo Trubarja in njegovih sodelavcev.

Trubarjevo življenje je bilo polno neprestanega dela in bojev. Rojen na Rašici na Dolenjskem 8. junija 1508. Kot trinajstleten učenec pride na Reko (1521), od tam v Solnograd in na Dunaj. Kruh si je služil s petjem. Tam se seznani s Petrom Bononom, poznejšim škofom tržaških, h kateremu je prišel v Trst leta 1527. Sprejel ga je kot dobrega pevca, posvetil ga je za duhovnika ter mu dal l. 1530 kapljino v Celju. Pozneje je prišel v Laški trg in od tam v Loko pri Radečah na Dolenjskem.

Medtem je začelo posezati reformacijsko gibanje tudi v slovenske pokrajine. Posebno v Trstu in v Ljubljani so se začeli zbirati in oglašati prvi protestantje.

Že leta 1530, ko je bil Trubar v Celju, je deželni glavar kranjski Ivan Kacijanar izdal razglas proti protestantom. Leto nato je prišel Trubar v Ljubljano kot slaven pridigar proti izpriznjenosti v cerkvi in proti celibatu, dokler mu ni škof Kristof Ravbar prepovedal pridige v stolni cerkvi. Kranjski stanoviti so mu nato dali špitalsko cerkev na razpolago. Tam je pridigal do leta 1540. Njegovi nauki so imeli tak vpliv, da je boljši del duhovščine začel prestopati na stran reformacije.

(Konec prihodnjic.)

Osvobodilna borba španskega ljudstva

Madrid. — (Tanjug). — Radio Pireneanca ponuja o povečani aktivnosti španskih rodoljubov v provinci Granada, kjer je prišlo pri mestu Orgiva do hudih bojov med španskimi partizani in Francovimi regularnimi četami. Franco, ki so ga stalne izgube v ljudeh in materialu razjarile, je poslal pred nekaj dnevi več vojaških enot v področje Sierra Morena, kjer naj bi uničile partizanske sile. Partizani so zaradi svoje dobre obveščevalne službe zvedeli za namene falangistov, pa so se uprli z združenimi silami ter po večernem boju odbili sovražnika, ki je imel občutne izgube. Enot Francove civilne garde pa so krvavo obračunale z ljudstvom. V severnem področju province Cordove je civilna garda aretirala 16 kmetov z izgovorom, da so vzdrževali zvezo s partizani. Kmete so nato strahovito mučili, navzlic temu niso dobili od njih nikakih podatkov. Partizanski oddelki pa so se borili z civilno gardo tudi v bližini mesta Leon.

Žalski župnik je še leta 1750, torej ravno dve stoletja po rojstvu prve slovenske knjige, rotli duhovnike, da naj se ne brigajo za pisanje in branje, temveč da naj uče mladino zgolj krščanski nauk, kajti, pravi, luteranov ni sploh ne bilo, če bi se ljudje brati in pisati ne učili.

Leta 1582 je izdal Trubar ves Novi testament svetega pisma in tam piše v predgovoru: "Vsem je znano, da pred štiridesetimi leti (1550 prva knjiga) ni bilo nobene pisma, še manj pa knjige v našem slovenskem jeziku, zakaj mislili so, da sta slovenski in ogrski jezik tako groba in barbarjska, da se jih ne more pisati in brati." Nato pripoveduje, kajti, drugi knjig pa takrat sploh ni bilo nego tako imenovane krivoverske.

Seveda je bilo treba veliko truda, navdušenosti in naravnost nadčloveške nesebičnosti, da je to mlado drevo slovenske kulture obrodilo sad. Trubar sam je časih; posebno od začetka, obupal. Vse je ležalo v njem, na njegovih ramah; na svoji sodelavce se v mnogih primerih ni mogel zanašati, nekateri

SLEDVI NAŠIH PRADEDOV

Nad vse zanimiva odkritja na Poljskem so dokazala visoko kulturno raven Praslovanov pred 26 stoletji

V severnem delu Velikopoljske, sedem kilometrov od Żnina, leži Biskupin, znan danes ne samo na Poljskem, marveč tudi izven njenih meja zaradi izrednih odkritij arheološke ekspedicije poznanejskega vseučilišča. Že l. 1933 so dijak in profesorji poznanejske univerze odkrili na polotoku spodnje dele nekoliko hiš, frag-

Približna višina tega nasipa je dosegla 3 do 4 metre. Zgrajen je bil iz lesenih desk zbitih v nekakšno vrsto zabojev, napolnjenih s stepano zemljo. Najden je bil tudi taboriščni vzhod, izdelan v celoti iz lesa, brez koščke železa, na način, ki prica o sijajnih strateških izkušnjah naših prednikov. Podobno je bil izdelan vhod v Tirinu na Grškem, v kamnitem mestu mikenske kulture iz 14. stoletja pred našim štetjem in v prapolskem mestu v Klestovu, v 9. stoletju. Odkritje v Biskupinu nam nudi mnogo dragocenih podatkov o življenju in kulturi Praslovanov. Zaradi vlažnih tal so se tu ohranili najrazličnejši predmeti iz lesa, kosti in roženice, rastlinska vlakna in semena. Proučevanje teh ostankov in okostij, najdenih v naselju, dokazuje, da je prebivalstvo živel v glavnem od poljedelstva in živinoreje. Od žitaric so pridelovali štiri vrste pšenice, ječmen in proso, od stročnic pa fižol, bob in lečo, medtem ko so olje pridobivali iz maka, oljne repe in lanu. O njihovem zemljedeljskem načinu življenja pričajo najdeni okrogli tolkači in kamniti možnarji, ki so jih uporabljali za drobljenje žitaric, potem poljedelsko orodje, kakor motike, leseni plugi in železni srpi. Nič manj zanimiv ni bil rezultat proučevanja živalskih okostij. Pokazalo se je, da je prebivalstvo praslovanovskih taborišč poznalo vse salsce, ki jih danes gojijo v podeželju, razen mačk; torej konje, krave, svinje, ovce, koze in pse, vendar niso še poznali perutnine. Velika večina najdenih kosti pripada domačim živalim in le majhen odstotek divjačini. Prav tako je bilo najdenih le malo ribjih kosti. Iz tega sledi, da so Praslovani pred 26 stoletji bili že tipičen poljedelski narod in da je lov in ribolov igral v tedanjem gospodarstvu le neznatno vlogo.

V taborišču je bila razvita tudi raznovrstna obrt. Mizarstvo so poznali prav tako kakor na Pot-halu ali Huculfeiznu. Da so poznali tudi tkalsko obrt lahko ugotovimo po najdenih lanih vlaknih in glinastih vretenih, pelesenih nogah in mnogih glinastih utežih uporabljenih pri stavah. Zelo je bilo razvito lončarstvo, kar dokazujejo krasni keramični izdelki delno poslikani s pestrimi okraski in tu in tam celo glazirani z belo maso. Dokazano je tudi, da so obstajale livarske delavnice, od katerih se se našle glinaste forme in glinasti nastavki kovaških mehov. V naselju najdeno orodje dokazuje, da so poznali tudi kovaško obrt. Za medsebojne veze so se prebivalci posluževali konj, kar se da sklepati po črtežih o logu ter železnih in bronastih podkvalih najdenih v taborišču. Z izdelovanjem orodja in orožja iz roženice in kosti so se gotovo bavili posebni obrtniki, ki so poleg tega izdelovali tudi konice za kopja, puščice, motike, šila, igle, kladiva in dleta. Najti pa ni bilo najmanjših sledov o obleki in obutvi prebivalcev. Po hišah so našli razlikovalne na velike količine različnih okraskov, od katerih so nekateri potekali iz drugih oddaljenih krajev. Ravno nekateri od teh ostankov omogočajo točnejšo ugotovitev starosti taborišča.

Sijajni načrti za osnutek naselja, močni obrambni nasipi in utrjena obala, kar vse je bilo zgrajeno s skupnim delom mnogih stotin rok, nam dokazujejo, da je v taborišču vladala močna oblast. To oblast je gotovo imel starešina rodu, izbran zaradi svojega organizatorskega talenta in vjaških izkustev. Hiše, njihova notranjost in živi inventar so bili last rodbine. Obstoj različnih vrst kvalificiranih obrtnikov kaže na izredno razdelitev dela.

Važnost biskupinskih izkopavin je v tem, da se je ne samo na Poljskem, marveč na vsem prostoru praslovanovske kulture našla doslej najpopol-

nejša slika življenja in kulture naših prednikov pred 26 stoletji. Odkriveno ohranjeni temelji hiš, uče in obrambnih zgradb so nam prvič pokazali izgled velikega predzgodovinskega naselja. Narčni, razumna razporeditev naselja, sijajno izkoriščana lega otoka, način utrditve prirodnega položaja z močnim nasipom, vse to nam kaže organizatorski talent naših prednikov.

V nemških publikacijah, in na žalost celo v nekaterih slovenskih delih, so se pred kratkim predstavljala slovanska plemena iz 8. stoletja pred našim štetjem kot napol nomadska, ki so živala v kolibah iz bičevja, se oblačila v živalske kože in se bavila z lovom in ribolovom. Medtem pa nam biskupinske izkopanine zgovorno dokazujejo, da so že v zgodnji predzgodovinski dobi naši predniki živeli kot poljedelci, da so se pečali z živinorejo, da so stanovali v skupnih naseljih in v hišah, ki niso bile nič slabše od današnjih lesenjač.

Odkritja v Biskupinu dokazujejo, da so se naši predniki bavili z različnimi obrti, kakor mizarstvom, tkanjem, lončarstvom, kolarstvom, s kovaško obrtjo in obdelavo kovine ter da so trgovali z različnimi tu in tam celozelo oddaljenimi deželami. Te izkopanine torej ne samo da bogate naše znanje iz predzgodovine, marveč popravljajo netočne miselnje o kulturi naših prednikov in nas uče spčotavati našo predzgodovinsko preteklost. Proučevanje Biskupina bo trajalo še nekoliko let in ima namen odkriti celo naselje ter ga popolnoma rekonstruirati.

Pri tem so na delu najboljši poljski učenjaki, arheologi, historiki, sociologi in drugi. — (P.D.)

Padli so borci

Valerija Kocijančič

Segulin Franc-Boro je vse svoje mlado življenje posvetil borbi za pravico. Šele petnajstleten je moral pred fašisti zapustiti svojo rojstno vas Materijo v Istri in oditi v Maribor. Nardarjen, marljiv, željan znanja se je že v mladosti poglobil v Cankarjeve spise, ki so mu pokazali pot v življenje. Seznanil se je s tovariši njegovega mišljenja in se z njimi družil.

Od tedaj dalje se je vedno boril za delavske pravice in za svobodo. Ko se je med okupacijo osnovala Osvobodilna fronta, Segulin ni okleval. Ker je užival popolno zaupanje, mu je bila takoj poverjena težka naloga: organizirati mobilizacijo na Primorskem leta 1942, ter mobilizirane osebo spremljati po zastraženih poteh čez mejo. Novembra 1943 so ga poslali kot odličnega organizatorja v Trst, kjer je vodil kot tajnik okrožnega odbora Osvobodilno fronto.

Decembra 1943 je prišel tvoj Boro k meni. Dobila sem takoj popolno zaupanje vanj, kajti videti je bil odločen, odkritosrečen in borben tovariš. Peljal me je na okrožni odbor OF v nebotičnik, kjer je danes MOS. Pozneje je sva bila še na mnogih sestankih, ki jih je organiziral v aretisiu mesta, ne da bi za to vedela policija.

Tov. Boro je bil izredno iznajdljiv in prebrisan, kar mu je pripomoglo, da se je nekajkrat izognil aretaciji. Leta 1944 je bil poslan na tečaj v Belo Krajino, toda njegova borbenost ter želja, vse svoje moči posvetiti osvoboditvi, ga je prignala nazaj v Trst, kjer je še z večjim elanom nadaljeval delo v OF. Oktobra istega leta je bil izdan in na begu ranjen v nogo. Prijeli so ga, zaprli v bunker in ga strahovito mučili. Toda Boro je ostal junak tudi v temnici in ni izdal ničesar. Po 14 dneh so ga prepeljali v Coroneo, čez 3 tedne pa je izginil in še danes ni moč govoriti, ali so ga ustrelili na Opčinah ali je bil sežgan v riziarni.

Pray tako je doprinesel velik delež k zmagi Osvobodilne fronte Velušček Anton-Matevž. V začetku leta 1944 je prišel v Trst in bil v tem času idejni vodja tržaške OF. Na sestankih nam je dajal navodila, kritiziral naše napake in nam znal vedno prikazati pravilnost dela. Posebno pozornost je posvetil mladim, sredinskim elementom, ki so se takrat izdajali za edine predstavnike slovenskega ljudstva, čeprav jih ljudstvo ni poznalo niti priznalo. In prav Matevž in Boro sta znala prikazati

Jubilej operne pevke Ivanke Ribičeve

Ljubljana. — Dolgoletna članica ljubljanske Opere, operna pevka Ivanka Ribičeva, ki je po osvoboditvi prestopila v ansambel novocnovane mariborske Opere, da bi ji s svojimi bogatimi umetniškimi izkušnjami pripomogla k razvoju, slavi v teh dneh petindvajseto obletnico svojega umetniškega dela. Ivanka Ribičeva spada v tisto vrsto pionirjev v razvoju slovenske Opere, ki so se po letu 1918 posvetili pevski umetnosti ter v vztrajnim in marljivim študijem in delom začeli graditi prvi kader domačih opernih pevcev. Kljub prirojeni nagnjenosti k petju, ki vlada od nekdaj med našim ljudstvom, je pred prvo svetovno vojno zaradi pomanjkanja pedagogov le malokateremu pevcu uspelo, da se je izobrazil. Kolikor se jih je, jih je pobrala tujina in se je malokdo izmed njih vrnil domov.

Tako je slovenska Opera ob svoji ustanovitvi leta 1918 štela skoraj same tujerodne soliste in pa tudi glasbenike in dirigente. Šele prva leta po vojni je vstopila prva generacija domačih solistov, ki so polagoma ne samo prevzeli vodstvo v slovenski Operi, ampak celo številni izmed njih pomagali tudi zagrebati in beograjski Operi do današnje višine. V to prvo generacijo štejejo tudi Ivanko Ribičevo.

V stik s slovensko Operto je Ivanka Ribičeva prišla že leta 1918, ko je stopila v operni zbor. Že takrat je pokazala lep glasovni material in ambicijo, ki ji ni dovolila, da bi se zadovoljila z doseženo pozicijo. Posvetila se je resno solopjevskemu študiju, ki ga prav za prav vse do danes ni opustila. Izobraževali so jo različni pedagogi: Popova, Lovčeta, Betetto, Zupce, Egenolf in Boccarinietta. Tako je leta 1924 bila v ljubljanski Operi angažirana kot solistka in takoj nastopila kot Micaela v Bizetovi "Carmen". Že pri njenem prvem nastopu sta je tako kritika kakor tudi občinstvo sprejeli z najlepšim priznanjem. Odslej je začela širiti svoj solistični repertoar in v petindvajsetih letih svojega delovanja naštevila nad šestdeset velikih in srednjih partij. Pela je Violetto v "Traviati", Lino v "Turandot", Mimi v "La Boheme", Leonoro v "Trubadurju", Gilda v "Rigolettu", Neddo v "Gluamachi", Margareto v "Faustu", Cho-Cho-San v "Madame Butterfly", "Marto", "Rusalko" itd. S številnimi nastopi, resnostjo v študiju ter v pripravi in neumornostjo pri delu si je pridobila zavidično tehnično znanje, zaradi katerega velja lahko še danes veljkemu delu naših pevcev za vzor. Prav zaradi tega odlik se je uveljavila tudi kot koncertna pevka.

Pred petindvajsetimi leti je torej Ivanka Ribičeva stopila na svojo umetniško pot kot ena redkih Slovencev v takratnem solističnem ansamblu naše Opere. Ob njenem petindvajsetem jubileju ima danes ta Opera popoln kader domačih pevcev, s katerim je v novi ljudski državi in v pogojih, ki jih ima v nji ljudstvu namenjena umetnost, dosegla že nekaj vrhunskih uspehov, ki bi bili lahko v ponos tudi odrom z velike večje tradicije. Poleg Opere v Ljubljani je svojo Operto dobil tudi že Maribor in prav tako z domačimi močmi! Ali ni ob jubileju slovenskega pevca pogled na tak razvoj s perspektivo graditve novih odrov v prvi in drugi petletki in zavest, da je tudi on sam vzdval v to kulturno zgradbo svoj temeljni kamen, največje česbo plačilo in uteha?

Vestni umetnici ob njenem delovnem jubileju iskreno čestitamo!

pomen in važnost OF na način, da so se mnogi izmed njih vključili v našo organizacijo. Kmalu za tovaršem Bórom so zaprli tudi bolehnega Matevža. Tudi on je večkrat pobegnil zasledovalcem, a po izdaji se ni mogel več rešiti. Mučili so ga v bunkerju tako strašno, da trpljenja ni prenesel. Svetla spomin nosimo v arhivni sodelovalci, hvaležnost pa vsi, ki sta jim z žrtvovanjem lastnih življenj pomagala na pot v svobodo.

Pred kratkim je bil postavljen na gori Polomar, Cel., največji teleskop na svetu, ki ima 500 ton težko lečo v premeru 200 palcev. Skicirali teleskop gleda mrs. Hale, žena znanstvenika Halea. Čigar ime nosi ta orjaški teleskop.

